

ما بعد الحداثة في ادب القاصة الإسرائيلية اورلي كستل- بلوم

فكري جواد عبد

كلية الاثار / جامعة الكوفة

الملخص:

يعتبر تيار ما بعد الحداثة حركة فلسفية جديدة النشأة امتدت لتشمل مجالات الادب والفن والهندسة والعديد من المفاصل المعرفية الأخرى. وكانت من نتاجات الحرب العالمية الثانية التي ابتدأت تتبلور وتنتج بشكل واضح مع نهاية تلك الحرب. وقد دخل تيار ما بعد الحداثة الى الادب العالمي وسيطر عليه، وكتبت العديد من الاعمال الأدبية وفقا لخصائص ما بعد الحداثة التي اتسمت باستخدام اللغة السهلة القريبة من اللغة اليومية، وإدخال الكثير من الاقتباسات الى حوارات الشخصيات فيها، وتعدد الابطال والافتقار الى البطل الواحد.

يقوم هذا البحث على دراسة وتحليل الاعمال الأدبية للقاصة الإسرائيلية اورلي كستل-بلوم التي كتبت بأسلوب ما بعد الحداثة، ويبحث في دور هذه الادبية في تطور وتبلور تيار ما بعد الحداثة في الادب العبري في نهاية القرن الماضي وبداية القرن الحالي، وبيان مدى تأثيرها على غيرها من الابداء العبريين المعاصرين.

الكلمات الدالة:

ما بعد الحداثة، الادب العبري، اورلي كستل-بلوم

Abstract:

Postmodernism in the literature of the Israeli novelist Orly Kastel-Bloom

Postmodernism is a new philosophical stream as an extension that encompasses the fields of literature, art, engineering, and many other episodes of knowledge. It was a product of the Second World War that started with its end. Postmodernism entered and dominated international literature, and wrote many literary works according to the characteristics of postmodernism that were characterized by the use of easy language close to the daily language, the introduction of many quotes into the dialogues of personalities, the multiplicity of heroes and the lack of one hero.

This research is based on the study and analysis of the literary works of the Israeli novelist Orly Kastel-Bloom, which was written in a postmodern style, and examines the role of this writer in the development and crystallization of the postmodern stream in Hebrew literature at the end of the last century and the beginning of the current century.

מלות יהס:

הפוסטמודרניזם, הספרות העברית, אורלי קסטל-בלום

הפוסט-מודרניזם בכתיבתה של אורלי קסטל בלום

הגדרת הפוסט-מודרניזם והתפתחותה:

הפוסט-מודרניזם הוא מונח לתקופה היסטורית והוא מביע אכזבה מן המודרנה, הפוסט-מודרניזם התחיל במאפיינים חדשים של גלובליזציה של הכלכלה, שכן הכלכלה היא האלמנט השולט בתחומי החיים האחרים, כמו הפוליטיקה, החברה, התרבות ועוד. התקופה הפוסט-מודרניזם התחילה עם מלחמת העולם השנייה. התקופה הפוסט-מודרניזם מתאפיינת בפריצת גבולות המונעת על-ידי התפתחויות בתקשורת ובטכנולוגיה בעולם והיא הביא לשינויים בתפיסת שלטון החוק הבינלאומי. והפוסט-מודרניזם מציעה לקורא לבחון את המציאות הקיימת בעין חדשה. למרות כל הנאמר עד כה, המונח הפוסט-מודרני בעצם לא גיבש תיאוריה שלמה וברורה ולא קל לנתק בין המודרניזם לבין הפוסט-מודרניזם (Bertens, 1995).

הפוסט-מודרניזם או הפוסטמודרניזם או הניאו-מודרניזם היא זרם מרכזי החל בשנות השמונים של המאה העשרים ועד לימינו בתחומי האמנות, הפילוסופיה, הספרות והאדריכלות. יש הטוענים שבספרות הסגנון הפוסט-מודרני התחיל עוד לפני מלחמת העולם השנייה עם יצירות של ג'יימס ג'ויס (1882-1941) באירלנד, תומס מאן (1875-1955) וג'ינתר גראס (1927-2015) בגרמניה ואחרים. ביצירות אלה הסופרים ניסו לרדת לעומק הפנימי של האישיות, והפכו את הריק של השפה

Keywords:

Postmodernism, Hebrew literature, Orly Kastel-Bloom

הפוסטמודרניזם בכתיבתה של הסופרת הישראלית

אורלי קסטל-בלום

תקציר:

הפוסטמודרניזם או הפוסט-מודרניזם היא זרם חדש בתחומי האמנות, הפילוסופיה, הספרות, התאטרון והאדריכלות. אפשר לתאר את תחילתו לסוף מלחמת העולם השנייה באירופה, כתגובה לאכזבה מהמודרניזם ותוצאותיו בתחומים שונים והשקפתו והשפעתו בתחומי החיים.

הזרם הפוסט-מודרניסטי חדר לספרות הבינלאומית ושלט בה. נכתבו יצירות ספרותיות רבות בעלות מאפיינים פוסט-מודרניים, שהתאפיינו בשפה קלה, ציטוטים רבים, והיעדר אישיות לגיבור העל.

בספרות העברית התחיל הפוסט-מודרניזם לחדור בשנות השמונים של המאה העשרים. סופרים ישראליים רבים כתבו ספרות פוסט-מודרניזם כמו דויד גרוסמן, יעקב שבתאי ובל שמועוני, אתגר קרת, ציפורה דולן, אורלי קסטל-בלום ועוד. מחקר זה עוסק בכתיבתה של הסופרת הישראלית אורלי קסטל-בלום בסגנון הפוסט-מודרני, והוא מבוסס על לימוד וניתוח עבודותיה האקדמיות של הסופרת. הוא יראה כיצד זו השתתפה ותרמה להתפתחות הספרות הפוסט-מודרנית בישראל בסוף המאה שעברה ותחילת המאה הנוכחית.

לקיסנ'ג'ר" לאתגר קרת (קרת, 1994), "והכל כידוע
אמת" לציפורה דולן (דולן, 1990), "זכרון דברים"
ליעקב שבתאי (שבתאי, 1984), "מעוף היונה"
ליובל שמעוני (שמעוני, 1990), "משהו קיומי"
ללאה איילון (איילון, 1992), "עליזה" לאברהם
הפנר (הפנר, 1998) ובוודאי רוב יצירותיה של
הסופרת אורלי קסטל-בלום (בלבן, 1995).

בני הדור הפוסט-מודרני, או בני הגל האחר
לא התענינו בספרותיהם בצדדים הפסיכולוגיים-
קולקטיביים של העם אלא בבעיות האני הפרטי
שנהפך למרכז הסיפור. הספרות הזאת מצטיינת הן
בפריצת המבנה הליניארי בכתיבה והן בהתפוררות
ערך הקולקטיבי. הם נטו לריאליזם שונה מהריאליזם
של דור הפלמ"ח בגלל ש בני הדור הזה היו הרבה
יותר בינלאומיים בתפיסת עולמם לכן צטטו
מהספרות העולמית, ואולם הטקסטים הספרותיים
בסיפור הפוסטמודרני הם שטחיים ומשקיפים קיום
שאינו לו משמעות ואינו לו חשיבות ואינו לו
אידילוגיה. הסופר בזרם הזה איננו בעל פילוסופיה
אלא הוא אקראי או כאוטי בלבד, הוא תמיד שונא
את המציאות שמסביב אבל הוא שייך למציאות
הזאת. לכן הוא לא שוכח את בעיות העם שלו, הוא
כותב על בעיות חברתיות, פוליטיות וכלכליות ואף
על הסכסוך הישראלי-ערבי ובמיוחד על מלחמת
לבנון בשנת 1982 (שבה כנראה השתתפו באופן
פעיל) ועל התוצאות של המלחמה ועל השפעתה
הגדולה על החברה הישראלית אחר כך. וגם על
האינתיפאדה הפלסטינית כתבו סופרים אלה וגם על
הניגוד בין החרדים לבין שאר בני העם היהודי
בישראל ועל הפער בין ספרדים לאשכנזים (שקד,
1985).

לנקודת מוצא, לפשעמים מתארת עולם שאינו נענה
לייצוג (Chodorow, 1992).

ואפשר לומר כי המאפיין היסודי של ספרות הפוסט-
מודרנית הוא היעדר סגנון, והיא מצטיינת במאבק נגד
אידאולוגיות. היא באה כתגובה נגד חשיבה דוגמטית
ומבוססת על סגנון מסתמך על טכניקות ספרותיות
כמו פיצול, חוסר עקביות, אירוניה, הומור שחור
וסוף פתוח. הסופר שכותב בסגנון פוסט-מודרני
מערבב מספר סוגים כדי ליצור נרטיב ייחודי או
להגיב על אירוע היסטורי שאינו קשור לזמן מיוחד.

על כן חוקרים רבים, בינם פרדריק ג'יימסון רואה
בפוסט-מודרנית היגיון תרבותי של הקפיטליזם
המאוחר, המרמז שהחברה עברה מהעידן התעשייתי
לעידן המידע, ובאופן דומה טען ז'אן בודרארד כי
הפוסטמודרניזם היא המעבר לריאליזם העל או
הגבוה, בגלל שבתקופה הפוסטמודרנית הטכנולוגיה
הפכה למרכיב המרכזי בחייהם של אנשים, והבנתם
את המציאות מושגת באמצעות הדמייה שלה
(Amariglio, 2011).

הפוסט-מודרניזם בספרות העברית:

הספרות העברית התחילה ללכת בדרך
הפוסט-מודרניזם באמצע שנות השמונים של המאה
שעברה ועוליינו סימנה את ראשית שקיעתה של
האידאולוגיה הציונית, הקולקטיבית וזרחה שמש
של האידאולוגיה האינדיווידואליסטית. כך שקע דור
בספרות העברית, וזרח דור שונה וחדש שלא הלך
בדרך שסללו קודמיו אלא עשה לו דרך חדשה, ניאו-
מודרנית ובה הופעו יצירות ספרותיות חדשות,
שמצאו חן בעיני הקוראים בישראל, כמו "התגנבות
יחידים" לדויד גרוסמן (גרוסמן, 1986), "געגועי

לאנגלית והופץ ברחבי-העולם וב-1999 הוכרה כאחת מ-50 הנשים המשפיעות בישראל.

היצירות הספרותיות של הסופרת אורלי קסטל-בלום הן (פינוזילבר, 2000):

1. לא רחוק ממרכז העיר, 1987
 2. סביבה עויינת, 1988
 3. היכן אני נמצאת, 1990
 4. דולי סיטי, 1992
 5. סיפורים בלתי-רצוניים, 1993
 6. המינה ליזה, 1995
 7. שנינו נתנהג יפה: שיחות עם בני, 1997
 8. הספר החדש של אורלי קסטל-בלום, 1998
 9. חלקים אנושיים, 2002
 10. רדיקלים חופשיים, 2002
 11. עם אורז לא מתווכחים, מבחר סיפורים 1987–2004
 12. טקסטיל, 2006
 13. חיי חורף, 2010
 14. הרומן המצרי, 2015
- אורלי קסטל-בלום זכתה כמה פרסים על ספריה (איזיקוביץ, 2016):

- פרס תל-אביב 1990
- פרס אלטרמן 1993
- פרס ראש הממשלה ליצירה בשנים 1994, 2001, 2011
- פרס ניומן 2003
- פרס ספיר 2015

הפוסט-מודרנית בכתיבתה של אורלי קסטל-בלום:

אורלי קסטל-בלום מזוהה יותר מכל סופר ישראלי אחר עם המונה ספרות פוסט-מודרניסטית,

הפוסט-מודרנית בכתיבתה של אורלי קסטל-בלום:

אורלי קסטל-בלום

חייה:

אורלי קסטל בלום נולדה ב-26 נובמבר בשנת 1960 בתל-אביב. בת למשפחה יוצאת מצרים. היא עלתה לישראל אחרי הקמת מדינת ישראל. הוריה היו חברי גרעין לקיבוץ עין-שמר. אחרי שעזבו את הקיבוץ, אביה עובד בחברת אל-על ואמה בבנק אגוד.

אורלי דוברת עברית, אנגלית וצרפתית; היא למדה בגימנסיה הרצליה, ובאוניברסיטת תל-אביב (קולנוע). לאחר מכן היא למדה עוד שנה בבית הספר הגבוה לאמנויות הבמה ברמת גן. היא שירתה בצבא כמשק"ית ת"ש. במהלך לימודיה הכירה את בעלה לעתיד, העיתונאי גדי בלום. בשנת 1985 התחתנו ולזוג נולדו שני ילדים. הם מתגוררים בתל-אביב. הסופרת אורלי קסטל-בלום היא פעילה פוליטית למען הסופרים בישראל ומתאוננת תדיר על המצב הכלכלי שלהם בישראל ודורשת מהממשלה לעזור להם כמו שממשלות עושות באירופה וארצות הברית (לקסיכון, 2019).

יצירתה הספרותית:

בשנת 1987 החלה אורלי קסטל-בלום את חייה הספרותית כשהוציאה לאור את קובץ הסיפורים שלה "לא רחוק ממרכז העיר" בהוצאת עם עובד. אבל כשיצאו לאור שני הרומנים שלה "היכן אני נמצאת", ו"דולי סיטי" בשנים 1990, 1992 עשתה בלום פריצה גדולה לזירת הספרות המקומית בישראל. ספרה "דולי סיטי" תורגם ביוזמת אונסק"ו

חלק מהמבקרים ראו בסיפור זה דוגמה מייצגת לאנטי פואטיקה בספרות הישראלית (גינור, 2000). ולדעתם הספרות של קסטל בלום נודעה בחוסר האמון שלה במבנים ספרותיים ובמיוחד בסגנון לשוני בגלל שבו היא מנסה לחדש את לשון הסיפור, על ידי הרכבת צירופים לשוניים חדשים, כיון שהיא מרגישה שהסימנים חשובים יותר מהמסומנים (טאוב, 1997)

מבקרים ספרותיים קבעו שאורלי קסטל-בלום מתנגדת לאידאולוגיות הישנות בגלל שהיא דוגלת באידיאולוגיה הפוסט-מודרנית. אידיאוליה זו מדגישה את החילוניות ואורלי קסטל-בלום כתבה ספרות חילונית שפורצת כל גבול וכתבתה מתפרקת ממנגנוני ההבעה שלה, אך היא איננה מציעה כל שינוי, היא מדגישה על הדחף להרס העצמי והקולקטיבי כאחד (שמדי, 2007).

הסיפור של אורלי קסטל-בלום, דולי סיטי, לפי דעת המבקר גורביץ "מדריך קצר, גרוטסקי וכאוב לזהות הישראלית והיהודית בסוף המאה העשרים. ספר זה מתאר ניסיון נועז לבחון את דייריה של העיר המטורפת בעולם, שהד מחלתם פורץ את כותלי ביתם והופך לזעקת הדור כולו. והעולם המעוות המשתקף ביצירה הוא פרי ההווה החילונית, שהיא תהליך של פרוק עצמי של התרבות בתקופתנו הפוסט-ציונית, מכאן שלא היהדות היא החולה ביצירה, אלא החילוניות" (גורביץ, 1997).

ברומן דולי סיטי הסופרת מנהלת דיאלוג נקמני עם המקורות הגנאולוגיים- גנטיים של היהדות תוך סמלים כמו דם, ברית וקרבת (קסטל-בלום, 1992). על כן הסמלים האלה כמושא של קדושה ממוחזרים

בגלל שכשהתחילה לכתוב, היתה כתיבתה שונה מזרם שהיה רווח בספרות העברית עד לימיה. המבקרים רואים בה משב רוח מרענן וחדשני בספרות העברית, ואולי שהיא השתייכה לזרם שלא היה כל כך ידוע בספרות העברית, אך הוא בוודאי היה ידוע בספרות העולמית. סגנונה חדש ושפתה לא היו מה שהקורא העברי הורגל בו לפני. המבקרים שיבחו את ספריה הראשונים של אורלי קסטל-בלום "לא רחוק ממרכז העיר", "דולי סיטי" ו"סיפורים בלתי רצוניים", שנהפכו בינתיים לקלאסיקה של הספרות הישראלית החדשה. ספרים אלה שכונו לעתים "ספרות רזה" ולפעמים "ספרות פוסט-מודרנית" פתחו דלת למשהו חדש, אורלי קסטל-בלום הי, אם כן, מחלוצי הזרם הספרותי הזה בהיסטוריה של הספרות העברית המודרנית.

יצירותיה של אורלי קסטל-בלום שכבשו עבודה את מקומה החשוב בספרות העברית העכשווית, ונכתבו בסגנון החדש זה מיוסדות על עלילות חדשות ועל סגנון לשוני שאינו מאמין בגבולות השפה העברית. והסופרת שילבה ניגודים ומיזגה דברים שאינם קשורים זה בזה בהרמוניה, וזה היה מה שמאפיין סגנונה של אורלי קסטל-בלום (נטקוביץ, 2019)

מהיצירות החשובות שיצרה אורלי קסטל-בלום הרומן דולי סיטי הסיפור הזה הוא תשובה לשאלה שמציגה אורלי קסטל-בלום, מרובת הזהויות היכן היא נמצאת? תשובתה היא שהיא נמצאת בדולי סיטי ולמרות שדולי היא אשה מטורפת, היא שייכה לעיר מטורפת גם כן, בעולם של אמת ולא עולם הבדיון. עם זאת היא מנסה ליצור עולם חדש, הזוי בו המחסומים בין הבדוי לבין האמיתי נעלמים (קסטל-בלום, 1990)

המבחן המוסרי של הקריאה של הקריאה הפוסט-מודרנית (אופיר, 2000).

רוב הספרות של הזרם הפוסט-מודרני כוללת תקווה בעת ובעונה אחת עם אכזבה ולפעמים משמש כרקע שעליו מיוסדת העלילה של הספרות שלה. הסיפורים של אורלי קסטל בלום כוללים רקע זה וגם בהם יש גם חוסר תקווה, וגם שלוה, ומשמעויות נעימות, ויותר מכל הן כוללות חוסר זהות אישית. גיבורי הספרים שלה אבדו את הזהות שלהן בעולם החדש והשונה והן מחפשות את זהותן ומתוך החיפוש שלהם נולדת זהות חדשה, בטוחה יותר מהזהות הישנה. חלק מהמבקרים טוענים שקסטל-בלום לפעמים דוחה את זהותה היהודית ומחפשת אחרי זהות בינלאומית ושהזהות התל-אביבית היא הזהות הבינלאומית בישראל היום. והם טוענים ש"הטקסטים של קסטל-בלום יכולים להיקרא כ"תרגול בהנמכת סף הרגישות המוסרית והם תורמים תרומה קטנה לחינוכו האסתטי של האדם המוסרי ולחינוכו המוסרי של האדם האסתטי" (Rowland, 1996).

רוב יצירותיה של אורלי קסטל-בלום אינן מספרות על הקשיים שנתקלו בהם יהודים חיים בתקופה העכשווית אלא מטפלות במחלות נפשיות של גיבורים החיים בעולם הזה וביחסיהם לסביבה שלהם. הדמויות שבסיפוריה דוחים את העולם הישן ומחפשים את החדש. בגלל שהיא מאמינה שזה הוא הזמן המתאים לשינוי, המצבים תמיד משתנים בחיים ותוך הסיפורים שלה. בדרך כלל התמה המרכזית המקשרת בין היצירות של קסטל-בלום היא תמת הפוסט-מודרניות. תמה זו שוזרת בין סיפוריה הקצרים לרומנים, בין יצירותיה המוקדמות שכתבה

בדרך סוראליסטית וגרוטסקית בסיפור ומציגים תמונה מעוותת של הצדק היהודי והישראלי (לאוסקי, 2000). דולי סיטי היא סמל של צורת חיים, המאפיינת את המרחב העירוני המודרני, תל-אביב היא סמל לעיר עם גבולות ומרכז. גיבורת הסיפור רפואה במקצועה, מתאבדת ובכך היא מייצגת את המיתוס הפוסט-מודרני ואת הסמכות של העולם החילוני, אבל הרפואה של בלום היא האנרגיה המובילה את המעשה הציוני (גינור, 2000).

מהיצירות החשובות ביותר של הסופרת אורלי קסטל-בלום הוא הקובץ סיפורים בלתי-רצוניים, היצירה החמישית שלה שיצאה לאור בשנת 1993 הסיפורים בקובץ נכתבו במהלך השנים 1988–1993. בגלל ספר זה ואחרים קיבלה אורלי קסטל-בלום פרסים רבים כמו פרס אלתרמן וזכתה שלוש פעמים בפרס ראש הממשלה ובפרס ניומן. בכל סיפור מסיפורי הקובץ מציירה אורלי קסטל בלום תמונה הכוללת עקבות של סובייקט, אולם מהלך הסיפור מוחק את העקבות בהדרגה. בכל סיפור מהסיפורים בקובץ נוטעת הסופרת תקווה וגם אכזבה, והיא יוצרת אישיות שקורים לה דברים טובים ורעים, תמיד קשים אך היא תמיד הדברים מתאימים בסוף, והיא יצרה את הבעיות בסיפור לא בשביל הדמויות אלא בשביל עצמה או בשביל הקורא, ולפעמים השאלה של הסיפור נותרת פתוחה. בדיוק משום כך היא מטילה אחריות על הקוראים שלה, ואומרת להם בדרך בלתי ישיר שהם מסוגלים להציב את החיץ שבין טקסט למציאות ויכולים לפרוץ את הגבולות ולהשלים את עולם הדמויות שאולי הוא עצמו העולם שבתוכו הם חיים, ואי-ההשלמה עם עולם כעולם דמיוני זה היא באמת

אחד, ומצד שני חלק מסופרי הגל הפוסט-מודרני הישראלי ובהם הסופרת אורלי קסטל-בלום, כתבו היו הם הגיבורים שלה בהשמים המליאים של הסופרים (אורן, 1991), וזה גם מה שעשה הסופר אברהם הפנר בספרו "אברהם הפנר-הספר המפורש" (הפנר, 1991).

הסיפורים הקצרים של אורלי קסטל-בלום שנכתבו בסגנון הפוסט-מודרני הצליחו מכיוון שסגנון ספרותי זה הוא על צרכיו של קורא הרגיל לקטעי וידיאו שרווחים היום. בנובילות וברומנים של אורלי קסטל-בלום הקוראים מוצאים ניתוק בעלילה שנהפכה לתמונות מתקבצות זאת עם זאת, וכוללות רק קישורים אומנותיים קלים. לעומת זאת, הסיפורים ובמיוחד הסיפורים הקצרים של קסטל-בלום מתרחשים במקרה, ובניגוד לגלים ספרותיים קודמים סוף הסיפור איננו מטרת היצירה הספרותית, בגלל שחלק מהסיפורים היו כוללים סיפורים אחרים בתוך הסיפור הראשי. לפיכך הקוראים לפעמים מתפזרים ומתאכזבים מסוף הסיפורים של אורלי קסטל-בלום, ושל הסופרים ששיכים לזרם הספרות הפוסט-מודרנית בישראל. קסטל-בלום מלאה אפוא תפקיד חשוב בספרות הפוסט-מודרנית בישראל והיא השפיעה על סופרים רבים (גינור, 2000).

סיכום:

1. הפוסט-מודרניות הוא מונח לתופעה אמנותית שהתחילה כתוצאה מגלובליזציה של הכלכלה שהיתה האלמנט השולט בתחומי החיים האחרים, כמו הפוליטיקה, החברה, התרבות ועוד.

בסוף שנות השמינים ממאה העשרים ליצירותיה המאוחרות שכתבה ב-2010.

על כן חלק מהמבקרים הספרותיים מאמינים שאורלי קסטל-בלום היא אבן דרך בספרות העברית ו"שאפשר לחוש ביצירותיה של אורלי קסטל-בלום מעין דיבוב של תחושת הגיטו הזאת, משהו בין אימה לאי-הבנה. כאילו כל הזמן, מעבר לפינה, מסתתר רגע גדול של אושר, של אהבה אינסופית. ואם יש ביצירה מושהו על-זמני, אפשרות להתפרש לקוראים בכל הזמנים, היצירות שלה עומדת בפני עצמן כאחד הביטויים המעניינים של הזמן הזה, והיא תמשיך להיות רלוונטת גם כשאנחנו נחדל. רוב הספרות של אורלי קסטל-בלום אין שום זמן, היצירות שלה מתרחשות באל-זמניות של הנפש, וזה מהמאפיינים החשובים של הספרות הפוסט-מודרנית. הספרות שלה גם אינה זקוקה לפרשנות אבל הפרשנות יכולה להיטיב איתה, לפתוח אותה אל המקום, לקשור אותה אל העכשיו, או לסייע במשהו לתהליך הפלאי שבו הקורא והכותב הולכים לאיבוד בסיפור גם הסיפורים שלה הצטינו כמו שאר הסיפורת הפוסט-מודרנית במשבר פילוסופיית הקיום, אובדן כוחות המספר, הגיבורים הרגילים, והציטוטים הרבים בתוך הסיפור" (כהן, 2011).

אורלי קסטל-בלום כתבה בסגנון לשוני קל ובשפה פשוטה שהיא קרובה יותר לדיאלקט הקולקטיבי מאשר לשפה הקלאסית הגבוהה. ביצירותיה לא רחוק ממרכז העיר (קסטל-בלום, 1987) ודולי סיטי, היא כתבה את שתי היצירות האלה בגוף הראשון ו בנייטרליות; כלומר בריחוק מן הגיבורים של הספרים שלה. והיא אננה מתארת אותם כגיבורי על אלא כאנשים רגילים שיכולים להיכשל. זה מצד

8. אורלי קסטל-בלום השתמשה בשפה קרובה יותר לדיאלקט הקולקטיבי מאשר בשפה הקלאסית הגבוהה, ובגוף הראשון אך גם בנייטרליות. היא מתארת אותם את הגיבורים שלה כאנשים רגילים שיכולים גם להיכשל.

9. הסופרת מטילה אחריות על הקוראים שלה, להציב חיץ בין טקסט למציאות ויחד עם זאת לפרוץ את הגבולות ולהשלים את עולם הדמיון שאולי הוא עצמו העולם שבתוכו הם חיים.

10. הספרות הקסטל-בלומית אינה זקוקה לפרשנות אבל הפרשנות יכולה להיטיב איתה, לפתוח אותה, לקשור אותה אל העכשיו, או לסייע במשהו לתהליך הפלאי שבו הקורא והכותב הולכים לאיבוד בסיפור.

ביבלוגרפיה:

1. Bertens, J. W (2002). The Idea of Postmodern (2nd). London. Routledge. P.22

2. Chodorow, N. (1992). The reproduction of mothering: Psychoanalysis and the sociology of gender. In: M. Humm, Modern feminisms: Political, literary, cultural (3Ed). New York (pp. 278-283)

3. Jack Amariglio, D. F (2011). Postmodernism, economics and

Knowledge. (2nd) New York. P. 66

4. גרוסמן, ד. (1986) התגנבות יחידים, (מהד 1) תל אביב: הוצאת עם עובד.

5. אתגר, ק. (1994) געגועי לקיסנג'ר, (מהד 1) תל אביב: הוצאת זמורה ביתן.

2. הפוסט-מודרניות בספרות העולמית התחילה לאחר מלחמת העולם השנייה והיא הולכת בעקבות כתיבתו של ג'יימס ג'ויס (1882-1941) באירלנד, וכן של תומס מאן (1875-1955) וג'ינתר גראס (1927-2015) בגרמניה ואחרים.

3. הזרם הפוסט-מודרני בספרות העברית התחיל בשנות השמונים של המאה העשרים כתוצאה להשפעת הזרם הפוסט-מודרני העולמי.

4. מהסופרים הישראלים שהיו חלוצי הזרם הפוסט-מודרני ניתן למנות את דויד גרוסמן, יעקב שבתאי, אתגר קרת, יובל שמעוני, יואל הופמן, ציפורה דולן, אורלי קסטל-בלום ועוד.

5. סופרי הספרות הפוסט-מודרנית בישראל לא שכחו את בעיות העם שלהם, והם כתבו על בעיות חברתיות ופוליטיות וכלכליות, וכתבו על הסכסוך הישראלי- הערבי.

6. הסופרת אורלי קסטל-בלום, מהסופרים הבולטים בישראל, התחילה לכתוב בשנות השמונים של המאה שעברה והצטיינה ביצירות הספרותיות שלה בז'נר הפוסט-מודרני וזכתה בהרבה פרסים ספרותיים חשובים.

7. הרומנים של אורלי קסטל-בלום הצטיינו, כמו שאר הסיפורת הפוסט-מודרנית, במשבר פילוסופיית הקיום, אובדן כוחות המספר, וכן בכך שהגיבורים שלה הם רגילים, והסיפור מלא ציטוטים.

- ²⁰ . שמדי, א. (2007) לחשוב אשה: נשים ופמיניזם בחברה גברית, צבעונים, (מהד 1) ירושלים: כתר. עמ' 88
- ²¹ . גורביץ, ד. (1997) פוסטמודרניזם תרבות וספרות בסוף המאה ה-20, (מהד 1) תל אביב: דביר. עמ' 300
- ²² . קסטל-בלום, א. (1992) דולי סטי, (מהד 1) תל אביב: הוצאת זמורה ביתן.
- ²³ . לאוסקי, ח. (2000) תיאוריה וביקורת, גיליון 12, (מהד 1) תל אביב: הוצאת זמורה ביתן. עמ' 363
- ²⁴ . גינורי, ב. (2000) שם, עמ' 357
- ²⁵ . אופיר, ע. (2000) על כתיבה פוסטמודרנית בסיפורים בלתי רצוניים של אורלי קסטל-בלום, (מהד 1) תל אביב: הוצאת זמורה ביתן. עמ' 120
- ²⁶ . Rowland, R. & Klein, R. (1996). *Radical feminism: History, politics, action*. In: D. Bell & R. Klein (Eds.), *Radically speaking: Feminism reclaimed*. London. (pp. 9-36).
- ²⁷ . כהן, א. (2011) לקרוא את אורלי קסטל-בלום, (מהד 1) תל אביב: אחוזת בית, תל-אביב. עמ' 77
- ²⁸ . קסטל-בלום, א. (1987) לא רחוק ממרכז העיר, (מהד 1) תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- ²⁹ . אורני, י. (1991) הצעדה לספרות ישראל, (מהד 1) ירושלים: הוצאת יחד. עמ' 54
- ³⁰ . הפנרי, א. (1991) אברהם הפנר-הספר המפורש, (מהד 2) ירושלים: הוצאת מקסוול מקמילן- כתר. עמ' 355
- ³¹ . גינורי, ב. (2000) שם, עמ' 355
- ¹ . דולן, צ. (1990) והכל כידוע אמת, (מהד 1) ירושלים: הוצאת כתר.
- ² . שבתאי, י. (1984) זכרון דברים, (מהד 1) תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.
- ³ . שמעוני, י. (1990) מעוף היונה, (מהד 1) תל אביב: הוצאת עם עובד.
- ⁴ . איילון, ל. (1992) משהו קיומי, (מהד 2) ירושלים: הוצאת כתר.
- ⁵ . הפנרי, א. (1998) עליזה, (מהד 1) ירושלים: הוצאת כתר.
- ⁶ . בלבן, א. (1995) גל אחר בסיפורת העברית, (מהד 1) ירושלים: הוצאת כתר. עמ' 33
- ⁷ . שקד, ג. (1985) גל אחר גל בסיפורת העברית, (מהד 1) ירושלים: הוצאת כתר. עמ' 41
- ⁸ . לקסיכון הספרות העברית (2019) <https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/00409.php>
- ⁹ . פינזילבר, ס. (2000) אימהות, שגעון אצל אורלי קסטל-בלום, (מהד 2) ירושלים: הוצאת כתר. עמ' 22; ויקפדיה העברית, אורלי קסטל-בלום
- ¹⁰ . איזיקוביץ, ג. (2016) אורלי קסטל-בלום, באתר הארץ 2 במרץ
- ¹¹ . נטקוביץ, ס. (2019) האישה שהעדיפה לחפש אוכל, אתר תרבות. il
- ¹² . קסטל-בלום, א. (1990) היכן אני נמצאת, (מהד 1) תל אביב: זמורה ביתן, תל-אביב. עמ' 22;
- ¹³ . אברהם בלבן, שם, עמ' 50
- ¹⁴ . גינורי, ב. (2000) בין ספרות לחברה, (מהד 1) ירושלים: כתר. עמ' 351
- ¹⁵ . טאוב, ג. (1997) המרד השפוף, (מהד 1) תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 89